

Ҳадисларнинг сир-асрорлари асрлар ўтиб, илм ривожланиши билан кашф бўлмоқда



10:00 / 17 январь 821

عَقْوًا إِذَا لَقَّ مَلَسَ وَهِيَ لَعْلَلُ لَيْلِ صَبَّيْنِ لِنَع ، عَنْ عُلَلِ يَضْرَعُ رِيْرُهُ بِأَنْع
ءَافِشَ هِيَ حَانَجِ دَحْ أَيْ فَنِإْف ، هُحَرْطِي لْمُثُّ هَلْكَ هَسْمَعِي لَفْ مُكْدَحْ أَعَانِ يَفُ بَابُ ذَلِ
يُدَلِّهِ حَانَجِ بِي قِيَّتِي هُنَّ أَوْ دَاوَوَ دُوَادُ وَبَأُوْ يَأْسِنُ لَأُوْ رَاخُ بَلْ أَوْ هَاوَر . ءَادِرْخَ أَلِ يَفَو
ءَادِلِ هِيَف

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Қачонки бирортангизнинг идишига пашша тушиб қолса, унинг ҳаммасини ботирсин, сўнгра ташлаб юборсин. Чунки унинг қанотларининг бирида шифо, бошқасида дард бор», дедилар».

Бухорий ривоят қилган.

Абу Довуд ҳам ривоят қилиб:

«Ва албатта у дард бор қаноти ила сақланади» жумласини зиёда келтирган.

Ушбу ҳадиси шарифда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам сиз билан биз умматларига идишимиздаги суюқликка пашша тушиб қолса, қандай тасарруф қилишимиз ҳақида маслаҳат бермоқдалар.

Бу маслаҳатга биноан идишдаги суюқликка тушган пашшанинг суюқликка тушмай қолган томонини ҳам ботириб туриб, сўнгра олиб ташлаш керак экан.

Сиртдан қараганда бу нарса ғаройиб туюлади. Пашша ва унга ўхшаш ҳашаротлар таомга тушиб қолса, уни ўша нарсага иложи борича камроқ теккизишга ҳаракат қилиш мантиққа тўғрига ўхшайди.

Ушбу ҳадис билан танишувчи ҳар бир инсонда шу каби фикр пайдо бўлишини эътиборга олган Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам юқоридаги гапни нима учун айтганларини шарҳлаб:

«Чунки унинг қанотларининг бирида шифо, бошқасида дард бор», дедилар».

Имом Абу Довуд келтирган ривоятда эса:

«Ва албатта у дард бор қаноти ила сақланади» деб, пашша бирор суюқликка тушиб, хатарга йўлиққанда ўзини сақлаш учун дард бор қанотини хатар томонга тўғрилашини баён қилдилар.

Демак, ҳар бир пашша таомга тушганда, албатта зарарли қаноти билан тушар экан. Мазкур зарарни даф қилиш учун унинг шифоли қанотини ҳам таомга ботириш керак экан.

Бу ҳадиси шарифга нисбатан одамларнинг муносабати тарих давомида ўзгариб келган. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг даврларида саҳобаи киромлар ўз одатлари бўйича бу ҳадиси шарифни эшитишлари билан дарҳол «Эшитдик ва бўйсундик», деб, амал қилиб кетаверишган.

Кейинчалик ҳадиси шарифларни чуқур ўрганган ва улардан турли ҳукмларни чиқарган уламоларимиз эса «Бировнинг идишига пашша тушиб қолса, уни аввал ботириб, кейин олиб ташлаши керак», деб айтганлар ва ёзганлар.

Ундан сўнг асрлар ўтиб, баъзи бир чала олимлар пайдо бўлиб, пашшани таом ёки ичимликка ботириб олиш илмга тўғри келмайди, пашшада турли микроблар бўлади, у суюқликка қанча кўп ботса, микроблари шунчалик кўп тўкилади, дея бонг урдилар. Бу фикрни баъзилар Исломни, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламни қолоқликда, жоҳилликда айблаш учун ишлатдилар.

Баъзи бир Исломни ўзича «ҳимоя» қилмоқчи бўлганлар эса ушбу ҳадисни тўғри эмас, заиф ҳадис, деб эълон қилишга шошилдилар.

Лекин илм ривожланиши билан ҳамма нарса ўз ўрнига тушди. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам жоҳил эмас, олим эканлар. Олим бўлганларида ҳам, мўъжиза гапларни айтадиган олим эканлар. Бу ҳадиси шариф саҳиҳ экан. Саҳиҳ бўлганда ҳам, Имом Бухорий ривоят қилган саҳиҳ ҳадис экан.

Турли ҳашаротларнинг, жумладан, пашшанинг ҳам тузилиши, таркиблари чуқур ўрганилди. Уларнинг баъзиларида ҳам дард, ҳам шифо мавжуд эканлиги аниқланди. Уларнинг дард бор жойи инсонга тегса, ачишиб оғриши, қичиши, қизариб ёки кўкариб, шишиб чиқиши, ҳасосия (аллергия) ва бошқа каттароқ офатларга ҳам сабаб бўлиши аниқланди. Шу билан бирга, ўша ҳашаротлар ўзлари билан турли касалликларнинг микробларини ташишлари ҳам равшан бўлди. Яна ўша зарари бор ҳашаротларнинг баъзиларида шифо, яъни фойдали хусусиятлар ҳам борлиги аён бўлди. Мисол учун, асалари ҳам чақади, ҳам асал беради. Энг қизиғи, ҳамма ҳашаротларда ҳам ўзини ҳимоя қилиш сезгиси, воситаси бор экан. Улар ўзларига нисбатан хавф-хатарни сезганда ўша воситани ишга солар эканлар. Шунинг учун ҳам кўпчилик ҳашаротларни билмай, босиб олсак, дарҳол чақиб олар экан. Бу туйғу уларда табиий бўлиб, хавф-хатар пайдо бўлганда ўз-ўзидан ишга тушар экан.

Ҳайвонот оламини яхши ўрганган олимларнинг таъкидлашларича, бу ҳадисда пашша ҳақида келган гап ҳақ экан. Пашшада захарлаш қуввати бор экан. Агар пашша бирор жойга қулайдиган бўлса, ўзини ҳимоялашга уриниб, захарли қаноти ила қулар экан. Шунинг учун ҳам Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам унинг зарарини кесиш мақсадида суюқликка

унинг иккинчи, шифоли қанотини ботириб олишни маслаҳат берган эканлар.

Шу билан бирга, таъкидлаш лозимки, ҳадисда пашшани ботириб, олиб ташлаш айтилган, холос. У тушган ичимлик ёки таомни тановул қилиш амр қилинмаган. Кўнгли тортган тановул қилсин, кўнгли тортмаган қилмасин. Бу ерда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам пашшанинг зарарини қандай қилиб йўқотиш ва ҳалол нарсани зое қилмаслик маслаҳатини берганлар, холос. Мўмин-мусулмон киши бу нарсани яхшилаб тушуниб олиши, бундай саҳиҳ ҳадис ила собит бўлган нарсага эътироз қилмаслиги керак. Агар у бунга ўхшаш нарсаларни тўғри тушуниб етса, жуда яхши. Агар тушуна олмаса, мен тушуна олмаяпман, илмим етмаяпти шекилли деб, одоб сақлаши, дарҳол эътироз билдиришга шошилмаслиги керак. Чунки мазкур нарсани у билмаса, бошқалар билади, бугун билинмаса, эртага ёки юз йил, минг йил ўтгандан кейин билинади. Зеро кўпгина оят ва ҳадисларнинг сир-асрорлари асрлар ўтиб, илм ривожланиши билан кашф бўлмоқда.

«Ҳадис ва ҳаёт» китоби 16-жуз

Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2021 йил 17 июндаги 03-07/3903- рақамли хулосаси асосида тайёрланди.